

**სინტაქსური საზღვრის გადაწევის საკითხი
მეგრულში -ნი კავშირ-ნაწილაკიანი
ჰიპოტაქსური კონსტრუქციის მიხედვით***

**THE ISSUE OF MOVING THE SYNTACTIC BOUNDARY
IN MEGRELIAN BASED ON THE HYPOTACTIC
CONSTRUCTION WITH CONJUNCTION-PARTICLE
-ნი /-ni/****

მაია ლომია

Maia Lomia

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ჰიპოტაქსური კონსტრუქცია, კავშირ-
ნაწილაკი, მეგრული ენა

Keywords: hypotactic construction, conjunction-particle,
megrelian language

* კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის (SRNSFG) საგრანტო პროექტის FR-21-352 ფარგლებში.

** The research was carried out with financial support of Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSFG). Grant number FR-21-352.

-ნი მაქვემდებარებელი კავშირ-ნაწილაკია მეგრულში. იგი პოლისემანტიკური მნიშვნელობისაა და ფუნქციურ-სემანტიკური თვალსაზრისით ყველაზე ახლოს დგას ქართულის „რომ“ კავშირთან. მეგრულში წევრკავშირიან ჰიპოტაქსურ კონსტრუქციაში მთავარ და დამოკიდებულ კომპონენტთა განლაგების ოთხი შესაძლო შემთხვევა დასტურდება; აქედან სამი საერთოა ქართულთან, ხოლო მეოთხე - მთავაჰი+დამოკიდებული+კოხედატი სპეციფიკურია მეგრულისთვის.

-ნი კავშირიან ქვეწყობილ წინადადებაშიც თავისებურებას ქმნის პროსოდიულად მარკირებული დამოკიდებული წინადადება და კორელატის პოზიცია; კერძოდ, -ნი კავშირ-ენკლიტიკა დაერთვის დამოკიდებული წინადადების ზმნა-შემასმენელს, რომელსაც მოსდევს კორელატი; ამიტომ მთავარი და დამოკიდებული კომპონენტების განლაგება შემდეგი სახისაა:

ა. მთავაჰი+დამოკიდებული+კოხედატი:

(1) ბოშიქ დო ძღაბიქ ქიდირულეს, ქილაყაფესგ.V-ნი.SUB უკული.CORR (ხუბუა: 207, 34-35) „ბიჭმა დო გოგომ დაიძინეს, რომ ითამაშეს მერმე“.

ბ. დამოკიდებული+კოხედატი+მთავაჰი:

(2) ოსერშექ გეეთუ.V-ნ.SUB უკული.CORR, თე ბოში მიდეყონეს დანჯირუშა (ხუბუა: 280, 24) „ვახშამი რომ დამთავრდა მერმე, ეს ბიჭი წაიყვანეს დასაწოლად“.

ორივე შემთხვევაში ტრადიციული სინტაქსური საზღვარი გადაწეულია: -ნი კავშირიანი ზმნა-შემასმენელი კორელატთან ქმნის სინტაგმას, რაც ერთი საერთო ინტონაციით ფორმდება. საანალიზო სტრუქტურები განსხვავებულია, თუმცა სინტაქსური საზღვრის გადაწევის საფუძველი ორივე მათგანში ერთგვაროვანია, რაც განპირობებულია -ნი კავშირისა და კორელატის კონტაქტური პოზიციით.

ლიტერატურა:

აბესაძე, ნ. (1963). „რომ“ კავშირი ქართველურ ენებში. თსუ შრომები. ტომი 96. თბილისი.

ბოედერი, ვ. (2001). პროტასისი და აპოდოსისი ქართველურ ენებში (გერმანულ ენაზე). ვარლამ თოფურია-100. თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

ლომია, მ. (2005). ჰიპოტაქსის საკითხები მეგრულში. თბილისი: გამომცემლობა „უნივერსალი“.

ხუბუა, მ. (1937). მეგრული ტექსტები. ტფილისი.

In Megrelian, *-ნი* /-ni/ is a subordinating conjunction-particle. It is polysemantic and, from the functional-semantic viewpoint, is closest to the Georgian conjunction „რომ“ /rom/ “that”. In Megrelian, there are four possible cases of distribution of the main and subordinate components in hypotactic constructions with member-conjunctions. Out of these four, three cases are similar to Georgian, whereas the fourth—*main clause+subordinate clause+correlate* is specifically Megrelian.

The peculiar features of the subordinate clauses with conjunction *-ნი* /-ni/ are the prosodically marked subordinate clause and the position of the correlate. In particular, the conjunction enclitic *-ნი* /-ni/ is added to the verb-predicate of the subordinate clause, which is followed by the correlate. Therefore, the order of the main and subordinate components is as follows:

a. main clause+subordinate clause+correlate:

(1) bošik do zyabik kidirules, **kila'apesə.V-ni.SUB ukuli.CORR**
(Khubua:207, 34-35)

“The boy and the girl fell asleep after they had played”.

b. subordinate clause+correlate+main clause:

(2) oseršek **geetu.V-n.SUB ukuli.CORR**, te boši mide'ones danžiruša
(Khubua:280, 24)

“When the supper was over, the boy was taken to bed”.

In both cases, the traditional syntactic boundary is moved: the verb-predicate with the conjunction *-ნი* /-ni/ forms a syntagm with the correlate. All this is pronounced with one common intonation. The

structures under analysis are different, although they have similar grounds for moving the syntactic boundary. This is due to the contacting position of the conjunction *-ᅇn /-ni/* and the correlate.

References:

- Abesadze, N. (1963).** „rom“ kavshiri kartvelur enebshi. [The Conjunction rom “that” in Kartvelian languages]. Scholarly Papers of Tbilisi State University, v. 96. Tbilisi.
- Boeder, W. (2001).** Protasis and apodosis in the Kartvelian languages (in German). Varlam Topuria-100. Tbilisi: Tbilisi State University Publishing House.
- Lomia, M. (2005).** hipotaksis sakitxebi megrulshi. [The Issue of Hypotaxis in Megrelian]. Tbilisi: Publishing House “Universali”.
- Khubua, M. (1937).** megruli tekstebi. [Megrelian Teksts]. Tbilisi.

Abbreviations:

V- Verb

SUB – Subordinate

CORR – Correlate